

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Dawejnis

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2015 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o naruszenie zbiorowych interesów konsumenta

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 grudnia 2013 roku, Nr (...)

1. uchyla zaskarżoną decyzję w punkcie I (pierwszym), IV (czwartym) i VIII (ósmym);
2. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 1377,00 (jeden tysiąc trzysta siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem kosztów postępowania.

SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

XVII AmA 37/14

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 31 grudnia 2013 roku po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK, organ):

I. na podstawie art. 26 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331, Nr 99, poz. 660, Nr 171, poz. 1206; 2008 r. Nr 157, poz. 976, Nr 223, poz. 1458; 2009 r. Nr 18, poz. 97; 2008 r. Nr 227, poz. 1505; 2009 r. Nr 157, poz. 1241; 2011 r. Nr 34, poz. 173, dalej: uokik) uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (dalej: (...), Bank, Spółka, przedsiębiorca) polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁽⁴⁵⁾ Kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 ze zm., dalej: k.p.c.), poprzez zawarcie we wzorcach umów wykorzystywanych przy zawieraniu umów o kredyt konsumencki postanowień o treści:

1. Pożyczka jest oprocentowana według zmiennej stopy procentowej, obowiązującej w (...) SA, która w dniu zawarcia umowy wynosi ... % w stosunku rocznym. Oprocentowanie może ulegać zmianom w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej. (§ 6 ust. 1 Umowy pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym);

2. Stopa procentowa, o której mowa w ust. 2, może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 3. na rynku pieniężnym. (§12 ust. 3 Umowy kredytu Aurum/Platinum);

3. Oprocentowanie kredytu może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku gdy nastąpi zmiana którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub stawek dla depozytów rynku międzybankowego. (§9 ust. 1 Umowy kredytu - odnawialnego; § 6 ust. 5 Umowy Pożyczki Inteligo; § 6 ust. 5 Umowy Pożyczki Inteligo z pakietem ubezpieczeniowym);

4. Oprocentowanie kredytu oraz oprocentowanie karne określone w Tabeli warunków oprocentowania produktów kredytowych w ramach Kont Inteligo, może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 3. stawek referencyjnych dla depozytów rynku międzybankowego. (§ 4 ust. 6 Umowy kredytu odnawialnego Inteligo);

co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik i nakazał zaniechania jej stosowania.

II. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 uokik uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie (...) polegające na nieprzekazywaniu na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego informacji o warunkach zmiany stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego oraz ewentualnych innych opłatach z tytułu zaległości w spłacie kredytu, co stanowi naruszenie art. 14 w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2011 r. Nr 126, poz. 715, Nr 165, poz. 984, Nr 201, poz. 1181, z 2012 r. poz. 1193, dalej: ustawa o kredycie konsumenckim), a w konsekwencji narusza przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 24 maja 2013 r.

III. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 uokik, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie (...) polegające na nieprzekazywaniu na formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego informacji o skutkach braku płatności, co stanowi naruszenie art. 14 w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 13 ustawy o kredycie konsumenckim, a w konsekwencji narusza przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 24 maja 2013 r.

IV. Na podstawie art. 26 ust. 1 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 uokik, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie (...) polegające na stosowaniu, w związku z zawieraniem z konsumentami umów kredytu konsumenckiego, formularza informacyjnego, o którym mowa w art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim, zawierającego postanowienie o treści: „Niniejsza informacja obowiązuje w dniu... o ile dane podane przez Klienta w celu wystawienia formularza są zgodne ze stanem faktycznym" co, poprzez określenie czasu obowiązywania formularza terminem jednodniowym, pozbawia konsumenta możliwości szczegółowego zapoznania się z warunkami i kosztami kredytu oraz porównania ich z ofertami innych kredytodawców, co stanowi naruszenie art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. ze zmianami: Dz. U. z 2013 r. poz. 672, 675, 983, 1036, 1238 dalej: usdg) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji narusza art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik i nakazał zaniechanie jej stosowania.

V. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 uokik, po uprawdopodobnieniu w toku postępowania administracyjnego, iż (...) stosuje praktykę polegającą na przekazywaniu konsumentom informacji o całkowitej kwocie kredytu, obliczonej z uwzględnieniem kredytowanych kosztów kredytu, co mogło wprowadzać konsumentów w błąd, co do proporcji całkowitego kosztu kredytu do całkowitej kwoty kredytu, co mogło stanowić nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171, poz. 1206), a w konsekwencji naruszać przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik oraz po złożeniu w toku postępowania zobowiązania przez (...) do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów

konsumentów poprzez ujmowanie i prezentowanie zarówno w formularzu informacyjnym jak i we wzorcach umów kosztów kredytu jedynie w całkowitym koszcie kredytu, a nie jak dotąd zarówno w całkowitym koszcie kredytu jak i całkowitej kwocie kredytu, nałożył na (...) obowiązek wykonania ww. zobowiązania w terminie 6 miesięcy od wydania decyzji zobowiązującej.

VI. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 uokik po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko (...), w toku którego zostało uprawdopodobnione, że (...) stosuje praktykę polegającą na pobieraniu, w sytuacji odstąpienia przez konsumenta od zawartej umowy o kredyt konsumencki, odsetek od kwoty kredytowanych kosztów, co mogło być sprzeczne z art. 54 ust. 1 i 4 ustawy o kredycie konsumenckim, a w konsekwencji naruszać przepis art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik oraz po złożeniu w toku postępowania zobowiązania przez (...) do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez niepobieranie odsetek od tej części kredytu, która obejmuje prowizję lub opłatę z tytułu ubezpieczenia w przypadku odstąpienia przez kredytobiorcę od umowy w terminie 14 dni od jej zawarcia, nałożył na (...) obowiązek wykonania ww. zobowiązania w terminie 6 miesięcy od wydania decyzji zobowiązującej.

VII. Na podstawie art. 28 ust. 3 uokik, nałożył na (...) obowiązek przekazania do dnia 31 lipca 2014 r. informacji o stopniu realizacji zobowiązań nałożonych w punkcie V i VI sentencji decyzji, w tym do przesłania kopii dziesięciu umów o kredyt konsumencki wraz z formularzami informacyjnymi zawartych po dniu 15 lipca 2014 r.

VIII. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik, nałożył na (...) kary pieniężne w wysokości:

1. 17 235 617 zł (słownie: siedemnaście milionów dwieście trzydzieści pięć tysięcy sześćset siedemnaście złotych) z tytułu naruszenia przepisu art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik, w zakresie określonym w punkcie I sentencji decyzji,

2. 11 828 365 zł (słownie: jedenaście milionów osiemset dwadzieścia osiem tysięcy trzysta sześćdziesiąt pięć złotych) z tytułu naruszenia przepisu art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik, w zakresie określonym w punkcie IV sentencji decyzji,

płatne do budżetu państwa.

IX. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 uokik w zw. z art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 267) w związku z art. 83 uokik, obciążył (...) kosztami postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (w zakresie określonym w punktach I - IV sentencji decyzji) oraz zobowiązał przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi UOKiK kosztów postępowania w kwocie 45,50 zł w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji.

(decyzja, k. 1-36).

Odwołanie od powyższej decyzji wywiodła w dniu 17 stycznia 2014 r. Spółka (...) zaskarżając decyzję w części tj. w zakresie rozstrzygnięć zawartych w punktach I, IV i VIII oraz wnosząc na podstawie art. 479^{31a} § 3 kpc:

1. o uchylenie decyzji w zaskarżonej części, z uwagi na fakt, iż praktyki określone w pkt. I i IV sentencji decyzji nie stanowiły naruszenia zbiorowych interesów konsumentów;

2. względnie w przypadku nieuwzględnienia wniosku o uchylenie decyzji w zaskarżonej części - o zmianę decyzji w zaskarżonej części przez niestwierdzenie stosowania przez odwołującego praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i nienakładanie kary pieniężnej;

3. względnie na wypadek nieuwzględnienia wniosku o uchylenie decyzji oraz wniosku o zmianę decyzji przez niestwierdzenie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w odniesieniu do praktyk określonych w pkt I i IV

sentencji decyzji - o zmianę Decyzji w pkt VIII sentencji Decyzji i nienakładanie na odwołującego kary pieniężnej, ewentualnie o jej zasadnicze zmniejszenie, w tym do symbolicznej wysokości;

oraz o orzeczenie w każdym z powyżej wymienionych przypadków, że decyzja w zaskarżonej części została wydana bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa.

Zaskarżonej decyzji zarzucono:

I. w odniesieniu do punktu I decyzji:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 uokik w zw. z art. 26 ust. 1 uokik oraz w zw. z art. 479⁴⁵ k.p.c. i art. 30 ust. 1 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się stosowanie postanowień wzorców umów wpisanych do Rejestru przez przedsiębiorcę nie będącego pozwanym w postępowaniu, w którym zapadł wyrok uwzględniający powództwo o uznanie postanowienia danego wzorca umowy za niedozwolone i uznanie praktyki określonej w pkt. I sentencji decyzji za naruszenie zbiorowych interesów konsumentów;
- ewentualnie w razie nieprzyjęcia zarzutu określonego powyżej, naruszenie prawa materialnego, tj. art. 24 ust. 1 i 2 uokik w zw. z art. 27 ust. 1 i 2 uokik i art. 479⁴⁵ k.p.c. i art. 30 ust. 1 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim przez niewydanie decyzji uznającej praktykę określoną w pkt. I sentencji decyzji za naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 uokik i stwierdzającej zaniechanie jej stosowania;

II. w odniesieniu do punktu IV decyzji:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik w zw. z art. 17 usdg poprzez uznanie, że odwołujący stosując kwestionowaną klauzulę traktował konsumentów w sposób nierzetelny i z wykorzystaniem uprzywilejowanej pozycji czym naruszył dobre obyczaje i w związku z czym spełniona została przesłanka bezprawności działania określona w art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 uokik;

III. w odniesieniu do punktu VIII sentencji decyzji (tj. w zakresie w jakim nie zostaną uwzględnione zarzuty w odniesieniu do pkt. I i IV decyzji):

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik, alternatywnie art. 106 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 111 uokik poprzez nałożenie na Powoda kary, gdy okoliczności sprawy uzasadniały skorzystanie z kompetencji Prezesa do nienakładania kary, alternatywnie nałożenie kary w wysokości rażąco nieadekwatnej do okoliczności naruszenia i okoliczności osobistych Powoda;
- naruszenie art. 6 i 8 k.p.a. w zw. z art. 1 ust. 1 i art. 83 uokik poprzez nałożenie na Powoda kar nieproporcjonalnych do stopnia zagrożenia interesu publicznoprawnego.

(odwołanie, k. 22 – 52).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 11 kwietnia 2014 roku Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(odpowiedź na odwołanie, k. 71-82).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest przedsiębiorcą zarejestrowanym w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy pod nr KRS (...), prowadzącym działalność gospodarczą m. in. w zakresie udzielania kredytów, świadczenia usług bankowych, pośrednictwa pieniężnego, leasingu finansowego oraz usług maklerskich.

(dowód: odpis aktualny z rejestru przedsiębiorców, nr KRS (...), k. 61-67).

Przy zawieraniu umów o kredyt konsumencki z klientami będącymi konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c, tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnych niezwiązanych bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą, Spółka posługuje się wzorcami umów w rozumieniu art. 384 k.c., pn.:

- „Umowa pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym (k.9-13 akt admin., k. 14-19 akt admin.)
- „Umowa Kredytu Aurum/Platinum” (k.37 – 46 akt admin.)
- „Umowa Pożyczki Interligo z pakietem ubezpieczeniowym” (k. 154-161 akt admin.)
- „Umowa kredytu odnawialnego” (k.139 – 142 akt admin.)
- „Umowa Kredytu odnawialnego Interligo” (k.194 – 201 akt admin., 204 – 211 akt admin.)

Od dnia 10 września 2007 r. do dnia 27 stycznia 2013 r wzorzec umowy pn. „Umowa pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym” zawierał postanowienie umowne o treści:

Pożyczka jest oprocentowana według zmiennej stopy procentowej, obowiązującej w (...) SA, która w dniu zawarcia umowy wynosi ... % w stosunku rocznym. Oprocentowanie może ulegać zmianom w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej. (§ 6 ust. 1)

Od dnia 28 stycznia 2013 r. do wzorca „Umowy pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym” wprowadzono postanowienie, zastępujące postanowienie zawarte § 6 ust. 1 o treści:

„2. W okresie obowiązywania umowy, (...) SA jest uprawniony do podwyższania albo obniżania oprocentowania pożyczki, w sytuacji odpowiednio wzrostu albo spadku:

- 1) którejkolwiek z podstawowych stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, publikowanych na stronie internetowej NBP, o co najmniej 0,25 punktu procentowego, lub
 - 2) ustalonych jako średnia arytmetyczna notowań z miesiąca kalendarzowego, którejkolwiek z następujących stawek referencyjnych dla depozytów złotych udzielanych na polskim rynku międzybankowym: WIBOR 1M, WIBOR 3M, WIBOR 6M, WIBOR 9M, WIBOR 12M, publikowanych w serwisie informacyjnym Reuters, o co najmniej 0,10 punktu procentowego.
3. (...) SA, uwzględniając kierunek zmian stóp lub stawek, o których mowa w ust. 2, uprawniony jest do podjęcia decyzji o zmianie oprocentowania w terminie 3 miesięcy od zaistnienia okoliczności będących podstawą zmiany, przestrzegając zasad dobrej praktyki bankowej oraz dobrych obyczajów.

4. Zakres zmiany oprocentowania pożyczki/kredytu w okolicznościach, o których mowa:

- 1) w ust. 2 pkt 1 - wynosi od 0,25 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o którą została zmieniona określona stopa procentowa,
 - 2) w ust. 2 pkt 2 - wynosi od 0,10 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o którą uległa zmianie określona stawka referencyjna.
5. (...) SA informuje Pożyczkobiorcę/Kredytobiorcę w sposób, o którym mowa w § 17, o zmienionej wysokości oprocentowania, okoliczności, na podstawie której podjęto decyzję o tej zmianie oraz dacie jej wejścia w życie, określonej przez (...) SA.

6. Pożyczkobiorcy/Kredytobiorcy przysługuje prawo złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy w przypadku braku akceptacji zmiany oprocentowania, w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o tej zmianie. W przypadku złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu, zmiana oprocentowania nie wiąże Pożyczkobiorcy/Kredytobiorcy, a umowa ulega rozwiązaniu po upływie 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

7. W przypadku braku złożenia oświadczenia Pożyczkobiorcy/Kredytobiorcy o wypowiedzeniu umowy w terminie określonym w ust. 6, zmiana oprocentowania pożyczki/kredytu obowiązuje od daty wejścia w życie, określonej przez (...) SA".

(dowód: Umowa pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym, k.9-13 akt admin, 14- 19 akt admin; pismo (...) z 16.09.2013 r., k.389 – 397 akt admin.; decyzja nr (...) z załącznikiem wzorcem umownym „Umowa pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym” obowiązującym od dnia 28.01.2013 r., k. 398 akt admin, k.408 – 414 akt admin.)

Od dnia 20 lutego 2006 r. do dnia 30 czerwca 2012 r. wzorzec umowny „Umowa kredytu Aurum/Platinum zawierał postanowienie umowne o treści:

„Stopa procentowa, o której mowa w ust. 2, może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 3. na rynku pieniężnym.” (§12 ust. 3);

Od dnia 1 lipca 2012 r. do 31 stycznia 2013 r. we wzorcu „Umowy kredytu Aurum/Platinum” wprowadzono postanowienie zastępujące postanowienie §12 ust. 3 w dotychczasowym brzmieniu, o treści:

„Stopa procentowa, o której mowa w ust. 2, może ulegać podwyższeniu w okresie obowiązywania umowy w przypadku, gdy nastąpi podwyższenie:

1)Jednej z podstawowych stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej o przynajmniej 0,25 punktu procentowego, lub

2)stopy procentowej dla depozytów złotych udzielanych na polskim rynku międzybankowym WIBOR 1M, o więcej niż 0,05 punktu procentowego w stosunku do wartości ogłoszonej w którymkolwiek dniu w okresie ostatnich 30 dni.

(...) może dokonywać zmiany oprocentowania o którym mowa w ust. 3, w terminie do 6 miesięcy od zaistnienia co najmniej jednej okoliczności, o których mowa w ust. 3, z zastrzeżeniem, że zmiana nie może przekroczyć trzykrotnej wartości, o którą zostały podwyższone stawki, o których mowa w ust. 3 pkt 1".

Od dnia 1 lutego 2013 r. do wzorca „Umowy kredytu Aurum/Platinum” wprowadzono postanowienie o treści:

„W okresie obowiązywania umowy, (...) SA jest uprawniony do zmiany sposobu naliczania oprocentowania od zadłużenia przeterminowanego, o którym mowa w ust. 2, w sposób odpowiedni do zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego dotyczących odsetek maksymalnych. O zmianach Kredytobiorca zostanie poinformowany w sposób określony w § 21".

(dowód: wzorzec umowny: „Umowa Kredytu Aurum/Platinum k. 37-46 akt admin., pismo (...) z 16.09.2013 r., k.389 – 397 akt admin.; decyzja nr (...)wraz z załącznikiem – wzorcem, umownym „Umowa Kredytu Aurum/ Platinum” w brzmieniu od dnia 1 lipca 2012 r., k. 415, 419-424 akt admin.; decyzja nr (...) wraz z załącznikiem wzorcem umownym „Umowa Kredytu Aurum/ Platinum w brzmieniu z dnia 18 stycznia 2013 r. , k. 425 akt admin., 429 – 432 akt admin.)

Od dnia 13 grudnia 2011 r. do dnia 21 października 2012 r. wzorzec umowy „Umowy kredytu odnawialnego" i od 23 sierpnia 2010 r. do 23 maja 2013 r. wzorce umowy „Umowy pożyczki Inteligo" i „Umowy pożyczki I. z pakietem ubezpieczeniowym" zawierały postanowienie umowne o treści:

Oprocentowanie kredytu może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku gdy nastąpi zmiana którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub stawek dla depozytów rynku międzybankowego. (§9 ust. 1 Umowy kredytu -odnawialnego; § 6 ust. 5 Umowy Pożyczki Inteligo; § 6 ust. 5 Umowy Pożyczki Inteligo z pakietem ubezpieczeniowym)

Od dnia 22 października 2012 r. do wzorca „Umowy kredytu odnawialnego” wprowadzono postanowienie, zastępujące postanowienie zawarte w §9 ust. 1 w dotychczasowym brzmieniu o treści:

„1. W okresie obowiązywania Umowy, (...) SA jest uprawniony do podwyższania albo obniżania oprocentowania kredytu lub zmiany sposobu naliczania oprocentowania od zadłużenia przeterminowanego, w sytuacji odpowiednio wzrostu albo spadku:

1) którejkolwiek z podstawowych stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, publikowanych na stronie internetowej NBP, o co najmniej 0,25 punktu procentowego, lub

2) ustalonych jako średnia arytmetyczna notowań z miesiąca kalendarzowego, którejkolwiek z następujących stawek referencyjnych dla depozytów złotych udzielanych na polskim rynku międzybankowym: WIBOR 1M, WIBOR 3M, WIBOR 6M, WIBOR 9M, WIBOR 12M, publikowanych w serwisie informacyjnym Reuters, o co najmniej 0,10 punktu procentowego.

2. (...) SA uwzględniając kierunek zmian stóp lub stawek, o których mowa w ust. 1, uprawniony jest do podjęcia decyzji o zmianie oprocentowania w terminie 3 miesięcy od zaistnienia okoliczności będących podstawą zmiany, przestrzegając zasad dobrej praktyki bankowej oraz dobrych obyczajów.

3. Zakres zmiany oprocentowania kredytu w okolicznościach, o których mowa:

1) w ust. 1 pkt 1 - wynosi od 0,25 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o którą została zmieniona określona stopa procentowa,

2) w ust. 1 pkt 2 - wynosi od 0,10 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o którą uległa zmianie określona stawka referencyjna.

4. (...) SA informuje Posiadacza Rachunku w sposób, o którym mowa w ust. 7, o zmienionej wysokości oprocentowania, okoliczności, na podstawie której podjęto decyzję o tej zmianie oraz dacie jej wejścia w życie, określonej przez (...) SA.

5. Posiadaczowi Rachunku przysługuje prawo złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu Umowy w przypadku braku akceptacji zmiany oprocentowania, w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o tej zmianie. W przypadku złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu, zmiana oprocentowania nie wiąże Posiadacza, a Umowa ulega rozwiązaniu po upływie 30 - dniowego okresu wypowiedzenia.

6. W przypadku braku złożenia oświadczenia Posiadacza Rachunku o wypowiedzeniu Umowy w terminie określonym w ust. 5, zmiana oprocentowania kredytu obowiązuje od daty wejścia w życie, określonej przez (...) SA".

Z kolei do wzorca „Umowy pożyczki Inteligo” i „Umowy pożyczki Inteligo z pakietem ubezpieczeniowym” od 24 maja 2013 r. wprowadzono postanowienie zastępujące § 6 ust 5 w dotychczasowym brzmieniu o treści analogicznej jak w przypadku postanowienia aktualnie stosowanego we wzorcu „Umowy pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym”.

(dowód : pismo (...) z 16.09.2013 r., k.389 – 397 akt admin.; wzorzec umowny „Umowa Kredytu Odnawialnego”, k. 139 – 142 akt admin.; wzorzec umowny „Umowa pożyczki interligo z pakietem ubezpieczeniowym, k.154 - 161akt admin.; wzorzec umowny: „Umowa pożyczki Interligo”, k. 146 – 152 akt admin; decyzja nr (...) wraz z wzorcem umownym „Umowa kredytu odnawialnego”, k. 454, k.457 - 465 akt admin.; decyzja nr (...) wraz z załącznikami

– wzorcami umownymi „Umowa Pożyczki Inteligo z pakietem ubezpieczeniowym” oraz „Umowa pożyczki Inteligo obowiązującymi od 24 maja 2013 r. – k.466 akt admin., 469 - 476 akt admin., k. 478 - 489 akt admin.)

Od 23 sierpnia 2010 r. do 2 września 2012 r. wzorzec umowy „Umowy Kredytu odnawialnego Interligo” zawierał postanowienie umowne o treści:

„Oprocentowanie kredytu oraz oprocentowanie karne określone w Tabeli warunków oprocentowania produktów kredytowych w ramach Kont Inteligo, może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 3. stawek referencyjnych dla depozytów rynku międzybankowego”. (§ 4 ust. 6)

W okresie od 3 września 2012 r. do 23 maja 2013 r. wprowadzono w miejsce dotychczasowego brzmienia § 4 ust. 6 „Umowy Kredytu odnawialnego Interligo postanowienie o treści analogicznej jak w przypadku postanowienia stosowanego od dnia 22 października 2012 r. we wzorcu „Umowy kredytu odnawialnego” tj.

„5. W okresie obowiązywania Umowy, (...) SA jest uprawniony do podwyższania albo obniżania oprocentowania kredytu lub zmiany sposobu naliczania oprocentowania od zadłużenia przeterminowanego, w sytuacji odpowiednio wzrostu albo spadku:

1) którejkolwiek z podstawowych stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, publikowanych na stronie internetowej NBP, o co najmniej 0,25 punktu procentowego, lub

2) ustalonych jako średnia arytmetyczna notowań z miesiąca kalendarzowego, którejkolwiek z następujących stawek referencyjnych dla depozytów złotych udzielanych na polskim rynku międzybankowym: WIBOR 1M, WIBOR 3M, WIBOR 6M, WIBOR 9M, WIBOR 12M, publikowanych w serwisie informacyjnym Reuters, o co najmniej 0,10 punktu procentowego.

6. (...) SA uwzględniając kierunek zmian stóp lub stawek, o których mowa w ust. 1, uprawniony jest do podjęcia decyzji o zmianie oprocentowania w terminie 3 miesięcy od zaistnienia okoliczności będących podstawą zmiany, przestrzegając zasad dobrej praktyki bankowej oraz dobrych obyczajów.

7. Zakres zmiany oprocentowania kredytu w okolicznościach, o których mowa:

1) w ust. 1 pkt 1 - wynosi od 0,25 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o którą została zmieniona określona stopa procentowa,

2) w ust. 1 pkt 2 - wynosi od 0,10 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o którą uległa zmianie określona stawka referencyjna.

8. (...) SA informuje Kredytobiorcę w sposób, o którym mowa w § 6, o zmienionej wysokości oprocentowania, okoliczności, na podstawie której podjęto decyzję o tej zmianie oraz dacie jej wejścia w życie, określonej przez (...) SA.

9. Kredytobiorcy przysługuje prawo złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu Umowy w przypadku braku akceptacji zmiany oprocentowania, w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o tej zmianie. W przypadku złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu, zmiana oprocentowania nie wiąże Posiadacza, a Umowa ulega rozwiązaniu po upływie 30 - dniowego okresu wypowiedzenia.

10. W przypadku braku złożenia oświadczenia Posiadacza Rachunku o wypowiedzeniu Umowy w terminie określonym w ust. 9, zmiana oprocentowania kredytu obowiązuje od daty wejścia w życie, określonej przez (...) SA".

Od dnia 24 maja 2013 r. do wzorca „Umowy Kredytu odnawialnego Inteligo” wprowadzono w § 4 postanowienie o treści analogicznej jak w przypadku postanowienia aktualnie stosowanego we wzorcu „Umowy pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym” tj.

„4. W okresie obowiązywania umowy, (...) SA jest uprawniony do podwyższania albo obniżania oprocentowania pożyczki, w sytuacji odpowiednio wzrostu albo spadku:

1) którejkolwiek z podstawowych stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, publikowanych na stronie internetowej NBP, o co najmniej 0,25 punktu procentowego, lub

2) ustalonych jako średnia arytmetyczna notowań z miesiąca kalendarzowego, którejkolwiek z następujących stawek referencyjnych dla depozytów złotych udzielanych na polskim rynku międzybankowym: WIBOR 1M, WIBOR 3M, WIBOR 6M, WIBOR 9M, WIBOR 12M, publikowanych w serwisie informacyjnym Reuters, o co najmniej 0,10 punktu procentowego.

3) (...) SA, uwzględniając kierunek zmian stóp lub stawek, o których mowa w ust. 2, uprawniony jest do podjęcia decyzji o zmianie oprocentowania w terminie 3 miesięcy od zaistnienia okoliczności będących podstawą zmiany, przestrzegając zasad dobrej praktyki bankowej oraz dobrych obyczajów.

4) Zakres zmiany oprocentowania pożyczki/kredytu w okolicznościach, o których mowa:

1) w ust. 2 pkt 1 - wynosi od 0,25 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o którą została zmieniona określona stopa procentowa,

2) w ust. 2 pkt 2 - wynosi od 0,10 punktu procentowego do trzykrotności wartości, o uległa zmianie określona stawka referencyjna.

7. (...) SA informuje Kredytobiorcę w sposób, o którym mowa w § 17, o zmienionej wysokości oprocentowania, okoliczności, na podstawie której podjęto decyzję o tej zmianie oraz dacie jej wejścia w życie, określonej przez (...) SA.

8. Kredytobiorcy przysługuje prawo złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy w przypadku braku akceptacji zmiany oprocentowania, w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o tej zmianie. W przypadku złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu, zmiana oprocentowania nie wiąże Kredytobiorcy, a umowa ulega rozwiązaniu po upływie 30 - dniowego okresu wypowiedzenia.

9. W przypadku braku złożenia oświadczenia Kredytobiorcy o wypowiedzeniu umowy w terminie określonym w ust. 6, zmiana oprocentowania kredytu obowiązuje od daty wejścia w życie, określonej przez (...) SA".

(dowód: wzorzec umowny „Umowa Kredytu odnawialnego Inteligo k. 194 – 201 akt admin, decyzja nr (...) z załącznikiem – wzorcem umowy „Umowa Kredytu odnawialnego Interligo” obowiązującym od dnia 3 września 2012 roku, k. 496 – 497 akt admin., 500 – 514 akt admin., decyzja nr (...) wraz z załącznikiem – wzorcem umownym „Umowa Kredytu odnawialnego Interligo” obowiązującym od dnia 24 maja 2013 roku, k.522 akt admin., k.539 – 553 akt admin.)

W ramach procedury udzielania pożyczek (...) doręcza konsumentom, przed zawarciem umowy „Formularz informacyjny kredytu konsumenckiego”.

Od dnia 18 grudnia 2011 r. w formularzach informacyjnych „Umowy pożyczki”, „Umowy pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym”, „Umowy kredytu Aurum/Platinum” oraz „Umowy kredytu odnawialnego”, a od dnia 24 maja 2013 r. w formularzach informacyjnych „Umowy pożyczki Inteligo”, „Umowy pożyczki Inteligo z pakietem ubezpieczeniowym” oraz „Umowy Kredytu odnawialnego Inteligo” w rubryce pn. „czas obowiązywania formularza” zamieszczana była informacja, zgodnie z którą formularz informacyjny obowiązywał jedynie jeden dzień.

(dowód: formularz informacyjny kredytu konsumenckiego – pożyczka gotówkowa z dnia 7.05.2012 r., k. 29 – 32 akt admin.; formularz informacyjny kredytu konsumenckiego – Kredyt Aurum z dnia 7.05.2012 r., k.79 – 82 akt admin.; formularz informacyjny kredytu konsumenckiego – Kredyt Platinum z dnia 7.05.2012 r., k.79 – 82 akt admin.; formularz informacyjny kredytu konsumenckiego – pożyczka gotówkowa z dnia 2.04.2012 r., k. 275 – 278 akt admin.; decyzja nr (...) wraz z formularzem informacyjnym kredytu konsumenckiego – Umowa pożyczki, k. 398 akt admin., k. 402 – 407 akt admin.; decyzja nr (...) wraz z formularzem informacyjnym kredytu konsumenckiego – Kredyt Aurum/ Kredyt Platinum, k.415 akt admin., k.433 – 435 akt admin.; decyzja nr (...) wraz z formularzem informacyjnym kredytu konsumenckiego – Pożyczka Interligo, k.466, 487- 495 akt admin.; decyzja nr (...) z formularzem kredytu konsumenckiego – Kredyt odnawialny Interligo, k.522 akt admin., k. 526 – 534 akt admin.; decyzja nr (...) wraz z formularzem informacyjnym kredytu konsumenckiego – Kredyt odnawialny, k.583 akt admin., k.586 – 588 akt admin.)

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2012 r. Prezes UOKiK wszczął wobec (...) postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających m. in. na:

A. stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵k.p.c., poprzez zawarcie we wzorcach umów wykorzystywanych przy zawieraniu umów o kredyt konsumencki postanowień o treści:

1. Pożyczka jest oprocentowana według zmiennej stopy procentowej, obowiązującej w (...) SA, która w dniu zawarcia umowy wynosi ... % w stosunku rocznym. Oprocentowanie może ulegać zmianom w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej. (§ 6 ust. 1 Umowy pożyczki z pakietem ubezpieczeniowym);

2. Stopa procentowa, o której mowa w ust. 2, może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 3. na rynku pieniężnym. (§12 ust. 3 Umowy kredytu Aurum/P.);

3. Oprocentowanie kredytu może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku gdy nastąpi zmiana którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub stawek dla depozytów rynku międzybankowego. (§ 9 ust. 1 Umowy kredytu odnawialnego; § 6 ust. 5 Umowy Pożyczki I.; § 6 ust. 5 Umowy Pożyczki Inteligo z pakietem ubezpieczeniowym);

4. Oprocentowanie kredytu oraz oprocentowanie karne określone w Tabeli warunków oprocentowania produktów kredytowych w ramach Kont Inteligo, może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku, gdy nastąpi zmiana: 1. którejkolwiek ze stóp procentowych NBP ustalanych przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 2. stopy rezerwy obowiązkowej banków ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej, lub 3. stawek referencyjnych dla depozytów rynku międzybankowego. (§ 4 ust. 6 Umowy Kredytu odnawialnego Inteligo).

(...)

D. stosowaniu, w związku z zawieraniem z konsumentami umów kredytu konsumenckiego, formularza informacyjnego, o którym mowa w art. 14 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, zawierającego postanowienie o treści: „Niniejsza informacja obowiązuje w dniu ... o ile dane podane przez Klienta w celu wystawienia formularza są zgodne ze stanem faktycznym”, co, poprzez określenie czasu obowiązywania formularza terminem jednodniowym, pozbawia konsumenta możliwości szczegółowego zapoznania się z warunkami i kosztami kredytu oraz porównania ich z ofertami innych kredytodawców

(dowód: postanowienie z 26.11.2012 r, nr (...), k. 335-338 akt admin.)

Pismem z 26 listopada 2012 r. Prezes UOKiK zawiadomił (...) o wszczęciu ww. postępowania, jednocześnie pouczając Bank o możliwości ustosunkowania się do podniesionych zarzutów i wzywając go do złożenia stosownych wyjaśnień i informacji. W odpowiedzi na to wezwanie Spółka wniosła pismo z dnia 15 stycznia 2013 r.

(dowód: zawiadomienie o wszczęciu postępowania ws. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów nr (...), k. 339-343 akt admin.; pismo (...) z dnia 15.01.2013 r. k. 353- 370 akt admin.)

W toku prowadzonego postępowania Bank zaproponował modyfikacje klauzuli zawartej w formularzu informacyjnym określającej termin ważności formularza, poprzez zmianę dotychczasowego brzmienia klauzuli i zastosowanie klauzuli w brzmieniu : „Niniejsza informacja zachowuje ważność przez 3 dni od dnia... (data wystawienia formularza), o ile dane podane przez Klienta w celu wystawienia formularza są zgodne ze stanem faktycznym oraz nie nastąpiła zmiana oprocentowania na warunkach określonych w pkt 3 niniejszego formularza, w rubrykach „stopa oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany” oraz „skutki braku płatności.”

(dowód: pismo (...) z dnia 30.10.2013 r., k. 863 akt admin.)

Spółka (...) podała łączny przychód za 2012 rok.

(dowód: zestawienie zysków i strat (...) SA za 2012 r. odpowiadające wymogom ustawy o rachunkowości, k.864 akt admin.; sprawozdanie finansowe (...) SA - (...) zysków i strat za rok 2012 , k. 717 akt admin.)

W dniu 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK wydał zaskarżoną decyzję.

W Rejestrze Klauzul Niedozwolonych prowadzonym przez Prezesa UOKiK pod poz. 3016 jest postanowienie.

"Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej obowiązującej w okresach, za które naliczane są odsetki. Wysokość ustalonego oprocentowania może ulec zmianie w przypadku zmiany o co najmniej 0,25 punktu procentowego jednego z niżej wymienionych czynników.

1/ stawek WIBOR

2/ stopy procentowej bonów skarbowych 52-tygodniowych

3/ stopy redyskonta weksli NBP

4/ stopy procentowej kredytu lombardowego NBP

5/ wysokości stopy rezerw obowiązkowych

Zmiana wysokości oprocentowania następuje z dniem wejścia w życie w bankach Uchwały Zarządu Banku zmieniającej wysokość stopy procentowej"

Postanowienie to zostało wpisane na podstawie wyroku z dnia 9 kwietnia 2010 roku, wydanego przeciwko G. w B. o uznanie klauzuli umownej za niedozwoloną (sygn. akt (...)).

(dowód: <http://uokik.gov.pl/rejestr/>, poz. 3016).

Powyżej opisany stan faktyczny został ustalony przez Sąd w oparciu o ww. dowody, których wiarygodność i moc dowodowa nie budziły zastrzeżeń.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Za zasadne Sąd uznał zarzuty dotyczące praktyki określonej w pkt I sentencji zaskarżonej decyzji, sprowadzające się do zakwestionowania przyjętej przez Prezesa UOKiK wykładni art. 479⁴³ k.p.c., poprzez uznanie, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów posiada rozszerzoną prawomocność materialną nie tylko w stosunku do innych konsumentów (ew. innych podmiotów, którym przysługiwałyby w danej sprawie czynna legitymacja procesowa) ale także w stosunku do innych przedsiębiorców nie uczestniczących się w konkretnym postępowaniu, a w efekcie praktyka Spółki polegająca na stosowaniu postanowień we wzorcach umownych, których treść Prezes Urzędu uznał za tożsamą z postanowieniami wpisanymi do rejestru jest tym samym bezprawna.

Prezes uznał powyższe zarzuty za bezzasadne wskazując, m.in., że celem regulacji przewidzianej art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik jest eliminowanie niedozwolonych postanowień wzorców umowy z obrotu i prowadzony rejestr klauzul abuzywnych ma głębszy sens wykraczający poza działalność podmiotu, przeciwko któremu toczyło się postępowanie o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone.

Odwołujący wnosił o zawieszenie postępowania w części na podstawie art. 177 §1 pkt 1 k.p.c. do czasu rozstrzygnięcia pytania prejudycjalnego w sprawie o sygn. VI ACa 164/14 (C-119/15) i wydania przez Sąd Najwyższy uchwały w przedmiocie zagadnienia prawnego wywołującego rozbieżności w wykładni prawa (bsa i-4110-1/15), które może mieć lub nawet będzie miało wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy. Sąd nie uwzględnił wniosku wydając wyrok w sprawie.

Zgodnie z art. 267 TFUE Trybunał jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni traktatów oraz aktów wydanych przez instytucje Unii. W ramach ustanowionej przez ten artykuł współpracy między Trybunałem i sądami krajowymi wyłącznie do sądu krajowego należy ocena, w świetle konkretnych okoliczności każdej sprawy, zarówno niezbędności orzeczenia prejudycjalnego do wydania wyroku, jak i znaczenia dla sprawy pytań skierowanych do Trybunału (zob. wyrok Trybunału (pierwsza izba) z dnia 14 marca 2013 r. A. Z. i inni przeciwko G. V. w sprawie C-32/11 pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo [www\(...\)\(...\)eu](http://www(...)(...)eu)).

Zgodnie z art. 61 §6 ustawy z dnia 23 listopada 2003 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2013 Nr 499) uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych. Skład siedmiu sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej.

W tym kontekście Sąd przyjmuje, że pytanie prejudycjalne i zagadnienie prawne nie mają decydującego wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. Sąd ma wiedzę na temat problemów prawnych poruszonych w pytaniach prawnych, ale sprowadzają się one do opowiedzenia się za jedną z dwóch koncepcji.

Literalne brzmienie art. 24 ust. 1 i 2 uokik wskazuje, że zbiorowe interesy konsumentów mogą być naruszone przez stosowanie praktyk przedsiębiorców (i) bezprawnych (ii) godzących w te interesy. Przykładem takiej praktyki jest „w szczególności” stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Użycie typowej techniki ustawodawczej „w szczególności” oznacza, że praktyka polegająca na stosowaniu postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone zawiera w sobie zarówno „godzenie” jak i „bezprawność” działania przedsiębiorcy. W takim kierunku szło dotychczasowe orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przyjmujące, że o bezprawności takiego działania przesądził sam ustawodawca. Dla wykazania naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 uokik konieczne było dowiedzenie, w przypadku stosowania postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, tożsamości kwestionowanych klauzul z klauzulami wpisanymi do Rejestru w zakresie dwóch elementów: tożsamości stosunków prawnych oraz treści klauzuli kwestionowanej z treścią klauzuli uznanej za abuzywną.

Zakaz stosowania postanowień wzorców umów dotyczył „przedsiębiorcy”. Ustawa nie konkretyzowała, czy jest to „przedsiębiorca będący stroną” postępowania o uznanie postanowień wzorców umowy za niedozwolone, czy „inny przedsiębiorca” wobec którego nie toczyło się tego typu postępowanie. O tym, że postawienie zarzutu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów było możliwe przedsiębiorcy nie będącemu stroną postępowania, wynikało z art. 479⁴³ k.p.c., zgodnie z którym w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone prawomocny

wyrok ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Wyrok uwzględniający powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone mimo, że wydany w określonym układzie procesowym stron oddziałuje na sferę osób trzecich nie biorących udziału w postępowaniu. Jednym ze skutków wyroków prawomocnych uznających za niedozwolone postanowienia wzorca umowy wpisane do rejestru Prezesa UOKiK jest właśnie postępowanie oparte na art. 24 uokik.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 czerwca 2006 r. (sygn. akt III SK 7/06) opowiedział się za poglądem, że „zakazane jest posługiwanie się w obrocie prawnym postanowieniami wzorów umów wpisanych do rejestru jako niedozwolone przez wszystkich i przeciwko wszystkim kontrahentom występującym w stosunkach prawnych określonego rodzaju”. W uzasadnieniu tego orzeczenia podkreślono, iż uznanie określonej klauzuli za niedozwoloną i wpisanie jej do rejestru działa erga omnes, a dalsze posługiwanie się nią jest zakazane w obrocie prawnym nie tylko względem podmiotu, wobec którego to orzeczone, ale również w identycznych lub podobnego rodzaju stosunkach prawnych nawiązanych przez osoby trzecie, bez ograniczenia w jakikolwiek sposób kategorii tych podmiotów. Stanowisko to poparł również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w m. in. wyrokach z dnia 2 grudnia 2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05), z dnia 16 listopada 2005r. (sygn. akt VI ACa 473/05), czy z dnia 3 grudnia 2012r. (sygn. akt VI ACa 934/12).

Odmienny pogląd, co do rozumienia skutków rozszerzonej prawomocności materialnej przewidzianej w art. 479⁴³ k.p.c., wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (sygn. akt III CZP 80/08). Mianowicie Sąd Najwyższy przyjął, że prawomocność ta nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru klauzul uznanych za niedozwolone. Tym samym, Sąd Najwyższy opowiedział się za przyjęciem na gruncie art. 479⁴³ k.p.c., jednostronnie rozszerzonej prawomocności materialnej orzeczenia, tj. tylko „na rzecz” wszelkich osób, a nie „przeciw” wszelkim osobom.

Taka interpretacja rozszerzonej prawomocności była również zaprezentowana przez Sąd Najwyższy w uchwale z 13 grudnia 2013 r., III CZP 73/13, Biul. SN 2013/12/15. W tym kierunku poszło kolejne orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia z dnia 30 maja 2014 r. III CSK 204/13 (LEX 1466608), gdzie Sąd wskazał „skutek związania wynikający z art. 479⁴³ k.p.c. dotyczy spraw odnoszących się do postanowienia wzorca umowy, co do którego uprzednio prawomocnym wyrokiem sądu został on uznany za niedozwolony i nie obejmuje postanowienia umowy o zbliżonym brzmieniu, którym posłużył się w relacjach z konsumentami inny przedsiębiorca”.

Przełożenie tych zasad na postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uwypuklił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lutego 2014 r. (III SK 18/13, Lex nr 1448753), odwołującego się do wyroku TSUE z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie C-472/10 N. H. przeciwko I. Z..

TSUE dokonał wykładni przepisów art. 6 ust. 1 związku z art. 7 ust. 1 i 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29) uznając, że powołane przepisy nie stoją na przeszkodzie, aby stwierdzenie nieważności nieuczciwego postanowienia umownego zawartego we wzorcu umowy konsumenckiej, wywierało, zgodnie z tymi przepisami, skutki wobec ogółu konsumentów, którzy zawarli z zainteresowanym przedsiębiorcą umowę, do której stosuje się ten sam wzorzec umowy, w tym wobec konsumentów, którzy nie byli stroną postępowania o zaniechanie naruszeń. W wypadku stwierdzenia nieuczciwego charakteru postanowienia wzorca umowy w ramach takiego postępowania sądy krajowe są zobowiązane, także na przyszłość, wyciągać z urzędu wszelkie konsekwencje wynikające z prawa krajowego, tak aby wspomniane postanowienie nie wiązało konsumentów, którzy zawarli z zainteresowanym przedsiębiorcą umowę, do której stosuje się ten sam wzorzec umowy (www.(...).eu).

Wydany wyrok potwierdza trafność powołanej drugiej uchwały Sądu Najwyższego i przekreśla możliwość uznania za bezprawne działanie przedsiębiorcy, który nie był stroną postępowania o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone a stosującego postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Wprost wynika to z opinii Rzecznika Generalnego V. T. przedstawionej w dniu 6 grudnia 2011 r. w sprawie C#472/10 pkt 60 „trudno byłoby pogodzić skutek erga omnes na niekorzyść niebiorących udziału w postępowaniu przedsiębiorców z zasadą uczciwego postępowania sądowego, tym bardziej że zostałyby im odebrana możliwość zajęcia stanowiska przed wydaniem odnoszącego się do nich wyroku dotyczącego zarzutu stosowania nieuczciwych postanowień umownych w obrocie. Prawo do bycia wysłuchanym, będące emanacją zasady państwa prawnego i należące do uznanych w orzecznictwie ogólnych zasad prawa Unii, nie byłoby zapewnione w wystarczający sposób w przypadku skutku erga omnes odnoszącego się bez wyjątku do osób niebiorących udziału w postępowaniu, a środek ten nie byłby adekwatny w rozumieniu art. 7 dyrektywy. Należy w związku z tym podkreślić, że kwestia zgodności z zawartymi w prawie Unii prawami podstawowymi powstaje jedynie o tyle, o ile skutek erga omnes wyroków krajowych zostaje wprowadzony w przepisach objętych zakresem zastosowania dyrektywy 93/13. Przeciwno skutkowi erga omnes na korzyść osób niebiorących udziału w postępowaniu nie przemawiają natomiast żadne względy. Ponieważ nie zachodzi naruszenie praw podstawowych odnoszących się do postępowania, w każdym razie nie można tego stwierdzić na podstawie akt sprawy przekazanych Trybunałowi, należy w konsekwencji uznać, że kryterium adekwatności jest również spełnione”.

Z uwagi na zasady ustalania niedozwolonego charakteru postanowienia wzorca umowy nie jest możliwe traktowanie jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k. zachowania innego przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i nakładanie kar pieniężnych z tego tytułu.

W uzasadnieniu wyroków z 14 kwietnia 2010 r., III SK 1/10 oraz z 1 czerwca 2010 r., III SK 5/10, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na to, że w sprawach z odwołania od decyzji nakładającej karę pieniężną na przedsiębiorcę zachodzi potrzeba weryfikacji takich decyzji z zachowaniem wymagań analogicznych do tych, jakie obowiązują sąd orzekający w sprawie karnej (por. też zawarte w tych wyrokach wyjaśnienia dotyczące orzecznictwa ETPC - wyrok z 24 września 1997 r. w sprawie 18996/91 (...) przeciwko Grecji, LEX nr 79585; decyzja ETPC z 23 marca 2000 r. w sprawie 36706/97 I. H., Y. (...) Ltd. przeciwko Grecji, LEX nr 520369). Wykorzystanie przez organ regulacyjny jego kompetencji do nałożenia kary pieniężnej musi poprzedzać wykazanie, że zachodzą przewidziane w ustawie przesłanki kary. Tylko wtedy, gdy działanie przedsiębiorcy jest bezprawne i narusza zbiorowe interesy konsumentów przez stosowanie postanowień wpisanych do rejestru może skutkować nałożeniem kary.

Bezprawność oznacza sprzeczność z porządkiem prawnym jako całość. Przez „porządek prawny” rozumie się nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej, ale również nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych, czyli zasad współżycia społecznego (dobrych obyczajów). Z kolei przepisy prawa obejmują konstytucyjnie rozumiane źródła prawa: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Bezprawnym zachowaniem się będzie więc takie, które stanowi obiektywne złamanie określonych reguł postępowania. Prezes Urzędu odwoływał się do definicji bezprawności i uznał, że jest bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorca umowy wpisanego do rejestru niedozwolonych postanowień umownych ze względu na takie zdefiniowanie w art. 24 uokik i rozszerzoną skuteczność wyroku w sprawie o uznanie postanowień umownych co wynika z art. 479⁴³ k.p.c. (strona 17 decyzji). Samo odwołanie się do bezprawności jako jednego z przypadków wymienionych w art. 24 ust. 2 uokik – gdy ten przypadek nie polega na sprzeczności z ogólnie przyjętym porządkiem prawnym (jak pkt 2 i 3) tylko na sprzeczności z postanowieniami uznany za niedozwolone w konkretnym układzie procesowym stron i w konkretnym wzorcu – nie stanowi wykazania przesłanki bezprawności. W związku z tym, że nie zostały wskazane normy, czy to prawne czy moralne, którym działanie przedsiębiorcy uchybiło, Sąd rozpoznający sprawę uznał, że nie może oprzeć się na ustaleniach w zakresie bezprawności działania przedsiębiorcy. Skoro jako bezprawne nie może być uznane działanie przedsiębiorcy stosującego postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, ale nie będącego stroną postępowania, w wyniku którego te postanowienia zostały wpisane do rejestru, to nie zachodzi bezprawność działania. Należy

mieć też mieć na względzie, że abuzywność postanowienia jest oceniana w kontekście danego wzorca. Dopiero przeanalizowanie treści całego wzorca i konkretnego postanowienia w tym wzorcu może doprowadzić do wniosku, że postanowienie jest abuzywne.

W ocenie Sądu Okręgowego, istniały więc przesłanki do uchylecia decyzji w zakresie rozstrzygnięcia z pkt I oraz stanowiący jego konsekwencje co do kary pkt VIII ppkt 1 sentencji decyzji. Nałożenie kary za naruszenie zakazu z art. 24 uokik przy uznaniu „bezprawności” działania, które nie może być uznane za bezprawne wobec odwołującego narusza art. 7 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Czynem zagrożonym karą jest bowiem czyn, który wypełnia znamiona opisane przez ustawę. Brak jest podstaw do przyjęcia, że poza zakresem regulacji powołanego przepisu pozostają czyny nie będące w świetle prawa krajowego poszczególnych państw przestępstwami, jeżeli odpowiedzialność za nie ma w istocie charakter penalny. W rachubę wchodzi tu na przykład wykroczenia (np. Francja, Niemcy, Polska), delikty prawa administracyjnego, czy delikty dyscyplinarne (por. L. Garlicki, P. Hofmański, A. Wróbel, Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do artykułów 1–18. Tom I. Komentarz. Warszawa 2010, www.legalis.pl).

Europejska Konwencja Praw Człowieka jest elementem polskiego systemu prawnego. Konwencja stanowi źródło powszechnie obowiązującego prawa, przysługuje jej przymiot bezpośredniego stosowania oraz pierwszeństwo przed ustawami zwykłymi i pozostałymi aktami normatywnymi niższego rzędu (art. 89 i 91 w zw. z art. 241 ust. 1 Konstytucji RP). Konwencja musi natomiast - w każdym razie z perspektywy prawa konstytucyjnego - pozostawać w zgodzie z Konstytucją RP (art. 188 pkt 1 Konstytucji RP) (op.cit.). Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka powinno być zatem uwzględniane przy interpretacji przepisów prawa polskiego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 1995 r., III ARN 75/94, OSNAPiUS 1995 nr 9, poz. 106). Trybunał podkreślił, że przestępstwa i kary muszą być jasno zdefiniowane przez prawo, co oznacza, że jednostka musi z treści przepisu zorientować się jakie działania prowadzą do odpowiedzialności karnej. Analizowanemu zachowaniu odwołującej Spółki nie można przypisać bezprawności, co oznacza, że nie ma podstaw do nałożenia kary.

Odwołujący wnosząc odwołanie od przedmiotowej decyzji w zakresie pkt. IV podnosił, iż wbrew argumentacji Prezesa UOKiK wskazanej w zaskarżonej decyzji, czas obowiązywania formularzy informacyjnych nie powodował negatywnych konsekwencji po stronie konsumentów – nie doszło bowiem do pozbawienia dostępu do informacji, ani uniemożliwienia porównania na rynku warunków kredytowania. Odwołujący podkreślił również, iż przekazywana przez niego w formie formularza informacja była rzetelna, a ograniczenie okresu obowiązywania formularza do jednego dnia zostało wprowadzone z uwagi na konieczność zagwarantowania klientom prawdziwości i aktualności informacji. W ocenie odwołującego brak było podstaw do przyjęcia, iż formularz umowny winien obowiązywać co najmniej 3 dni i wymierzenia kary za określenie, krótszego niż trzydniowy terminu obowiązywania formularza informacyjnego, gdyż ustawodawca w okresie w którym trwało postępowanie administracyjne nie wprowadził minimalnego okresu, w którym miał obowiązywać przedmiotowy wzorec (minimalny jednodniowy termin obowiązywania wprowadzony przez ustawodawcę zaczął obowiązywać od dnia 17 stycznia 2014 r.), z uwagi zaś na wejście w życie obowiązku informacyjnego określonego w art. 14 ustawy o kredycie konsumenckim na trzy miesiące przed wszczęciem przez organ postępowania administracyjnego w przedmiocie stosowania dobrych praktyk, wykształcenie się dobrych praktyk w tym zakresie było niemożliwe.

Odnosząc się do powyższego Prezes UKE wskazał, iż minimalny termin obowiązywania w momencie wydania decyzji został określony z uwzględnieniem celu ustanowienia instytucji formularza informacyjnego określonego w module 19 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 28 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki (dalej w rozważaniach jako dyrektywa) tj., zapewnienia największej możliwej przejrzystości i porównywalności ofert kredytowych dla konsumentów, którzy podejmują decyzję o zaciągnięciu kredytu. Cel ten zaś, w ocenie organu, jest zrealizowany w przypadku gdy podmiot ma możliwość zabrania formularza informacyjnego do domu i porównania go z innymi ofertami, co jest w istocie niemożliwe w przypadku gdy formularz ten obowiązuje jeden dzień – tak określony termin obowiązywania formularza daje bowiem konsumentowi jedynie kilka godzin na podjęcie decyzji. Jednocześnie organ podkreślił, iż cel ten mógłby realizować formularz informacyjny obowiązujący przez jeden dzień, o ile zawierałby pełne informacje co do oferty kredytu, co jednak w przedmiotowym przypadku

nie miało miejsca, gdyż formularz nie zawierał dokładnych danych w zakresie warunków zmiany oprocentowania i skutków braku płatności rat kredytu.

Stosownie do treści art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255.550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi (ust. 1). Według ust. 2, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności:

- 1) umowę pożyczki;
- 2) umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego;
- 3) umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia;
- 4) umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia;
- 5) umowę o kredyt odnawialny.

W niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości kwestia kwalifikacji i oceny prawnej umów, zawieranych przez Spółkę (...) na podstawie zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK wzorców umownych, w oparciu o przepisy ustawy o kredycie konsumenckim.

W polskim porządku prawnym instytucja formularza informacyjnego pojawiła się z dniem 18 grudnia 2011 r., tj. w chwili wejścia w życie ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, którą to ustawą implementowano do krajowego systemu prawnego postanowienia wskazanej powyżej dyrektywy. Formularz informacyjny stanowi instrument, za pomocą którego realizowane są obowiązki informacyjne banków w stosunku do klientów, którzy są konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c. Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 w zw. z art. 13 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim Bank jest zobowiązany przed zawarciem umowy podać konsumentowi na trwałym nośniku dane tj.:

- 1) imię, nazwisko (nazwę) i adres (siedzibę) kredytodawcy i pośrednika kredytowego;
- 2) rodzaj kredytu;
- 3) czas obowiązywania umowy;
- 4) stopę oprocentowania kredytu oraz warunki jej zmiany z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;
- 5) całkowitą kwotę kredytu;
- 6) terminy i sposób wypłaty kredytu;
- 7) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta;
- 8) zasady i terminy spłaty kredytu oraz w odpowiednich przypadkach kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy;
- 9) informację dotyczącą obowiązku zawarcia umowy dodatkowej, w szczególności umowy ubezpieczenia;

- 10) w odpowiednich przypadkach informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności odsetkach, opłatach, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- 11) informację o konieczności poniesienia opłat notarialnych, o ile wystąpią;
- 12) informację o stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- 13) informację o skutkach braku płatności;
- 14) w odpowiednich przypadkach informację o wymaganych zabezpieczeniach kredytu konsumenckiego;
- 15) informację o prawie konsumenta do odstąpienia od umowy;
- 16) informację o prawie konsumenta do spłaty kredytu przed terminem;
- 17) informację o prawie kredytodawcy do zastrzeżenia w umowie prowizji za spłatę kredytu przed terminem oraz zasady jej ustalania;
- 18) informację o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnej informacji na temat wyników przeprowadzonej w celu oceny zdolności kredytowej weryfikacji w bazie danych;
- 19) informację o prawie konsumenta do otrzymania bezpłatnego projektu umowy, na warunkach określonych w art. 12;
- 20) w odpowiednich przypadkach informację o terminie, w którym kredytodawca lub pośrednik kredytowy jest związany informacjami, które przekazał konsumentowi.

W chwili wejścia w życie przedmiotowej regulacji tj. w dniu 18 grudnia 2011 r., jak i w momencie prowadzenia przez organ postępowania administracyjnego zakończonego zaskarżoną decyzją przepisy ustawy o kredycie konsumenckim nie określały minimalnego terminu obowiązywania formularza informacyjnego. Minimalny jednodniowy termin obowiązywania formularza wprowadzono dopiero z dniem 17 stycznia 2014 r. (art. 14 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim). W analizowanym okresie wyrażnej regulacji w tym zakresie nie zawierała również dyrektywa, której celem była harmonizacja przepisów m.in. w zakresie obowiązków informacyjnych banków w zakresie zawieranych z konsumentami umów konsumpcyjnych. W motywie 19 dyrektywy zawarto jednak wskazówki dotyczące czasu obowiązywania wzorca umownego.

W motywie tym unijny legislator wskazał, iż w celu umożliwienia konsumentom podejmowania decyzji przy pełnej znajomości faktów powinni oni przed zawarciem umowy o kredyt otrzymać odpowiednie informacje na temat warunków i kosztów kredytu oraz swoich zobowiązań, które konsument może zabrać ze sobą i je rozważyć, jednocześnie podkreślając iż treść tego formularza powinna być przejrzysta i umożliwiać porównanie tej oferty z innymi ofertami innych kredytodawców.

Z powyższych regulacji prawnych wynika, że (i) po pierwsze, termin wskazany w formularzu musi odpowiadać czasokresowi, w którym instytucja (tu Bank) jest związana informacjami, innymi słowy termin związania informacjami zależy od okresu obowiązywania udzielanych informacji w instytucji (im częściej dane ulegają zmianie, tym termin związania jest krótszy), (ii) po drugie, konsument winien mieć możliwość zabrania udzielanych informacji ze sobą, czyli informacje mają być utrwalone na piśmie, (III) po trzecie, udzielane informacje mają umożliwić konsumentowi podejmowanie decyzji, wreszcie (iv) termin związania instytucji udzielonymi informacjami nie przekłada się automatycznie na czas podejmowania decyzji przez konsumenta. Dyrektywa podkreśla, że rolą formularza jest umożliwienie konsumentowi podejmowanie decyzji przy pełnej znajomości faktów, fakty zaś są wymienione w poszczególnych pozycjach formularza. Natomiast rzetelność instytucji wymaga określenia, jak długo

takie dane będą aktualne. Innymi słowy, instytucja zapewnia, że prawdziwość udzielonych informacji obowiązuje we wskazanym okresie, a od przyjętej praktyki postępowania danej instytucji zależy jak często zmieniają się informacje, które przekazywane są w formularzu.

Czas obowiązywania formularza w okresie od dnia 18 grudnia 2011 r. do 17 stycznia 2014 r. należało zatem ustalać mając na względzie, iż celem wprowadzenia tego dokumentu w obrocie konsumenckim jest zapewnienie konsumentom możliwości jak najpełniejszego zapoznania się z warunkami kredytowania opisanymi w formularzu, przy uwzględnieniu faktu, iż dane te powinny być jak najaktualniejsze i czytelne dla konsumenta nie posiadającego specjalistycznej wiedzy w dziedzinie finansów.

Podstawą zakwestionowania przez Prezesa UOKiK terminu obowiązywania wzorca było przekonanie, iż konsument otrzymawszy formularz informacyjny w placówce bankowej, zapoznaje się z nim i bezzwłocznie podpisuje umowę z instytucją kredytową. Podkreślić jednak należy, iż konsument ma możliwość przeanalizowania i porównania tych danych z formularzami informacyjnymi wystawionymi przez inne banki, a następnie sprawdzenia aktualności danych zawartych w formularzu informacyjnym i dopiero na tej podstawie podjęcia decyzji o zaciągnięciu zobowiązania.

Formularze informacyjne są opracowywane przez banki na podstawie wzoru, który stanowi załącznik nr 1 do ustawy o kredycie konsumenckim. Forma formularzy informacyjnych jest zatem ustandaryzowana – każdy z formularzy informacyjnych przedkładanych konsumentom posiada podobny układ treści, zachowaną kolejność udzielania informacji. Informacje zawarte w formularzu podzielić można zaś na umowne dwie grupy (i) dane niezmiennne, tj. warunki kredytu/pożyczki ustalane przez bank, zależne wyłącznie od wewnętrznych regulacji bankowych i przepisów prawa, które nie ulegają zasadniczym zmianom w krótkim okresie czasu oraz (ii) dane zmienne, które zależne są od parametrów zewnętrznych ulegających zmianom, tj. stawki WIBOR czy stopy procentowe określane przez RPP, do których to danych zaliczyć należy wysokość oprocentowania kredytu i koszty kredytu. Konsument po zapoznaniu się z jednym ustandaryzowanym formularzem wie zatem, w którym miejscu może poszukiwać informacji istotnych ze względu na podjęcie decyzji o zaciągnięciu zobowiązania kredytowego, a także ma świadomość, w której części formularza znajdują się informacje o warunkach zmiennych i niezmiennych kredytu/pożyczki. Ta ogólna orientacja w strukturze formularzy informacyjnych umożliwia konsumentowi sprawne porównanie informacji zawartych w formularzach informacyjnych uzyskanych w różnych bankach i podjęcie decyzji o wyborze kredytodawcy/pożyczkodawcy nawet w krótkim okresie czasu. Konsument może bowiem nawet w ciągu jednego dnia pobrać z kilku placówek bankowych formularze i w dogodnym dla siebie miejscu dokonać ich analizy i porównać dane istotne w procesie decyzyjnym, do których należą przede wszystkim stawki oprocentowania i koszty kredytu.

Ustalając czas obowiązywania wzorca należy również brać pod uwagę fakt, iż formularz informacyjny nie stanowi oferty w rozumieniu art. 66 k.c., lecz pełni funkcję informacyjną – ma przedstawiać w sposób rzetelny i czytelny dla konsumenta warunki kredytowania, tak aby umożliwić konsumentowi świadome podjęcie decyzji o zaciągnięciu zobowiązania. Formularz ten nie stanowi propozycji zawarcia umowy, która zawiera warunki umowne wiążące w określonym czasie – konsument nie ma bowiem obowiązku zawarcia umowy po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w formularzu. Sam zatem krótszy okres obowiązywania wzorca umownego nie wywołuje negatywnych skutków po stronie konsumenta, gdyż otrzymawszy formularz informacyjny nie ma on obowiązku zawarcia umowy, a w razie wątpliwości co do jego treści lub niewystarczającej ilości czasu na porównanie różnych ofert może zwrócić się do potencjalnego kredytobiorcy o przedstawienie aktualnego formularza. Podkreślić bowiem należy, jak słusznie zauważył odwołujący, iż od konsumenta, należy wymagać pomimo jego słabszej pozycji, zachowania przynajmniej minimalnego standardu staranności przy analizowaniu danych kredytowych i zorganizowanie potrzebnego czasu na ich porównanie.

Bank przedkładając konsumentowi formularz informacyjny jest obowiązany zagwarantować aktualność i kompletność przekazywanych za pomocą tego formularza informacji, gdyż jedynie tak wskazane dane pozwolą konsumentowi, nie posiadającemu specjalistycznej wiedzy, na dokonanie rzetelnej oceny warunków kredytowania. Ustalony zaś czas obowiązywania tych danych, powinien nie tylko gwarantować ich aktualność, ale również winien dawać konsumentowi możliwość zapoznania się z tą informacją. W przypadku zaś gdy zmiana tych warunków, nie jest zależna

wyłącznie od woli banku, lecz od parametrów zmiennych, bank co do zasady może zagwarantować aktualność tych informacji wyłącznie w dniu ich udzielenia. Z tego względu nie sposób uznać, iż podanie konsumentowi informacji, że warunki wskazane w formularzu informacyjnym są aktualne na dzień jego wystawienia stanowi zachowanie bezprawne będące praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Klient otrzymuje bowiem informację zgodną z prawdą ze wskazaniem, iż odzwierciedla ona potencjalne warunki kredytowania, wiążące strony w przypadku podpisania umowy w dniu wystawienia formularza informacyjnego. W gestii konsumenta pozostaje zaś decyzja o podjęciu zobowiązania w zaufaniu do tych warunków. Zauważyć bowiem należy, iż konsument ma każdorazowo możliwość dokonania weryfikacji warunków przedstawionych w formularzu w placówce bankowej i podjęcia decyzji o zaciągnięciu zobowiązania po ich sprawdzeniu.

Podstaw do odmiennej opinii co do bezprawności działania odwołującego nie mógł stanowić zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Należy bowiem podkreślić, iż w toku postępowania administracyjnego Prezes UOKiK nie przeprowadził postępowania dowodowego na okoliczność częstotliwości zmiany danych zmiennych oraz faktycznego czasu, w którym dane te pozostają aktualne. Nie zbadał również, czy w zakresie obowiązywania formularza informacyjnego wykształciła się odpowiednia praktyka, tj. czy istniał w analizowanym okresie typowy termin, w jakim obowiązywały formularze informacyjne wystawiane przez inne banki. Bezprawność zachowania odwołującego organ wywodził zatem z przyjętego według swojego uznania czasu optymalnego na zapoznanie się z przedmiotowym wzorcem, co jak już wskazano powyżej nie świadczy o stosowaniu przez Bank praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Przedmiotem zaś postępowania administracyjnego zakończonych zaskarżoną decyzją nie była okoliczność wprowadzenia konsumenta w błąd poprzez doprowadzenie do podjęcia szybkiej decyzji o zaciągnięciu zobowiązania z uwagi na krótki czas obowiązywania wzorca, czy też wprowadzanie konsumenta w błąd wobec zagwarantowania w formularzu aktualności danych, które uległy zmianie. Zachowanie to stanowiłoby zresztą inną niedozwoloną praktykę, stanowiącą niedozwolone praktyki rynkowe

Zauważyć również należy, iż w realiach niniejszej sprawy brak było podstaw do zastosowania art. 17 usdg jako normy, której naruszenie stanowi o bezprawności praktyki. Zarzucając (...) naruszenie dobrych obyczajów Prezes UKE pominął bowiem, iż art. 17 usdg statuuje obowiązek wykonywania działalności przez przedsiębiorcę na zasadach uczciwej konkurencji, poszanowania dobrych obyczajów oraz słuszych interesów konsumentów. Jak wskazuje literalna wykładnia tego przepisu, obowiązek uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów odnosi się wyłącznie do relacji z równorzędnymi podmiotami nawiązanymi w ramach prowadzonej działalności, czyli do stosunków z innymi przedsiębiorcami. Regulacja ta odnosi się do konsumentów, jedynie w takim zakresie, w jakim stanowi o obowiązku uwzględniania w ramach prowadzonej działalności gospodarczej ich słuszych interesów. Takie pojmowanie obowiązków przedsiębiorcy znalazło również wyraz w definicji czynu nieuczciwej konkurencji zawartej w art. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2003 Nr 153, poz. 1503, jt.). Wobec powyższego organ nie mógł na podstawie tego przepisu uznać, iż zachowanie odwołującego stanowiło niedozwoloną praktykę, z uwagi na jej sprzeczność z dobrym obyczajem. Wniosek taki organ mógłby wywieść dopiero po przeprowadzeniu odpowiedniego postępowania dowodowego, które pozwoliłoby na określenie dobrego obyczaju, rozumianego jako wzorcowa praktyka w zakresie ustalania czasu obowiązywania formularza informacyjnego, która uwzględnia słusze interesy konsumentów. Dopiero bowiem ustalenie typowego czasu obowiązywania formularza informacyjnego pozwalałoby na ustalenie wzorca postępowania w tym zakresie. W niniejszej zaś sprawie organ nie dokonał takiej oceny, wskazując minimalną normę obowiązywania formularza, opierając się wyłącznie na własnym uznaniu.

Jednocześnie podkreślić należy, iż wbrew argumentacji Prezesa UOKiK, bez znaczenia dla ustaleń w zakresie prawidłowego czasu obowiązywania formularza pozostaje kwestia ewentualnych innych uchybień jakie znalazły się w treści tego formularza. Kwestie te są przedmiotem odrębnej oceny Prezesa UOKiK, czego wyrazem jest wyodrębnienie takich praktyk jako osobnych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (pkt. II i III zaskarżonej decyzji), a ich stosowanie nie może być sanowane poprzez wydłużenie czasu obowiązywania wzorca. Jednocześnie zauważyć należy, iż braki w treści formularza w zakresie określenia warunków zmiany oprocentowania kredytu i braku skutków braku płatności zostały uzupełnione przez (...) jeszcze w trakcie postępowania administracyjnego – co zostało

stwierdzone w pkt. II i III zaskarżonej decyzji, stąd też w chwili wydania przez organ orzeczenia, a więc nie mogły one być w jakikolwiek sposób uwzględniane w ostatecznej ocenie praktyki (...) polegającej na stosowaniu formularza informacyjnego z jednodniowym terminem ważności.

Reasumując, w ocenie Sądu Okręgowego stosowanie przez (...) jednodniowego terminu obowiązywania formularza umownego nie stanowi czynu bezprawnego naruszającego zbiorowe interesy konsumentów. Taki termin gwarantuje bowiem, iż warunki zawarte w umowie są aktualne i pozwala na ich przedstawienie w formularzu umownym w sposób jasny i czytelny dla przeciętnego konsumenta nie posiadającego specjalistycznej wiedzy z zakresu ekonomii. Termin ten należy uznać za racjonalny i uwzględniający w odpowiedni sposób interesy konsumentów zwłaszcza wobec faktu, iż termin taki został ustanowiony jako minimalna norma czasu obowiązywania formularza od dnia 17 stycznia 2014 r. (art. 14 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim). Ustawodawca opowiedział się za jednym dniem jako racjonalną normą minimalną obowiązywania formularza informacyjnego.

Z uwagi na fakt uwzględnienia zarzutów powodujących uchylenie decyzji w zakresie pkt IV decyzji, co skutkowało jednocześnie uchyleniem decyzji w zakresie kary pieniężnej należało uznać za zbędną analizę zarzutów odwołującego w zakresie kary nałożonej w pkt VIII ppkt 2 decyzji.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 479^{31a} k.p.c., Sąd uchylił decyzję w zaskarżonej części i rozstrzygnął o kosztach postępowania na podstawie art. 98 k.p.c. przyjmując, że na koszty należne odwołującemu złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 360 zł odpowiadające § 14 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013 r., nr 490 j.t.) z opłatą skarbową 17,00 zł oraz opłatą sądową 1 000,00 zł.

SSO Jolanta de Heij-Kaplińska